

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве
Беларускі Народ!
Зямля сялянству
бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамскай вул. № 8, кв. 1.
(Włino, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодзень ад 9 да 3 гадз. апрача субота.
Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадзкая, літэратурная і гаспадарчая газета.
— Выходзе ў Сераду і Суботу. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл.,
на шэсць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграможцаў удвая даражэй.
Аплата надрукаваных асобна ад Рэдакцыі.

18

Гэта нумар Беларускага Цэнтр. Аб'яднан. Камітэту Блэку Нацыян. Меншасцяў, дык усё Беларусы павінны галасаваць за гэты нумар

18

Выбарны загад. Марш на выбары!

З гэтакімі словамі звяртаецца да вас, грамадзяне-Беларусы, ваша газета. Тут чуюцца ўжо ня просьба, а загад, бо ісьці на выбары гэта ня ласка ваша, а абавязак, бо галасуючы, гэтым самым вы ня робіце каму небудзь паслугу, а выконваеце павіннасць у адносінах да самых слабе.

Вось гэты выбарны загад мы выдаем за дзесяць дзён да выбараў, (але-ж гэта не зарана), з такім рахункам, што покуль ён дойдзе да вас, у нашых беларускіх гарадзкіх вёсках, дык дзень выбараў прыблізіцца. І яшчэ трэба ведаць, што трэба нейкі час на тое, каб кожны выбаршчык падгатаваўся да выбарнага паходу. Ня думайце, грамадзяне-Беларусы, што павіннасць і абавязак ваш канчаецца на тым, што пайсьці і аддаць свой голас!... О, не! Акрамя таго, што кожны Беларус павінен пайсьці сам, ён павінен дагледзець, каб і яго суседзі зрабілі тое самае. Кожны Беларус, які ўжо зразумеў справу, павінен прыгледзецца да сваіх суседзяў і знаёмых, каб на тых, якія ня хочучь—уплывуць, тым, якія ня ведаюць як зрабіць—паказаць, а тых, якія адсталі—паклікаць. Значна, абавязкам кожнага Беларуса ёсць ня толькі самому ісьці, але-ж вясці за сабою і другіх. Вось чаму мы выдаем наш выбарны загад за дзесяць дзён да выбарнага паходу.

Кажучы „марш на выбары!“ мы ня хочам пасылаць выбаршчыкаў на ўдалую!... Мы разам з загадам выдаем і маршрут, вызначаючы той пункт асягнуўшы які, нашы выбаршчыкі будуць чакаць далейшага маршруту. А значна:

4 сакавіка, у нядзелю, кожны выбаршчык Беларус, маючы пры сабе выбарную картку з № 18, павінен пайсьці да абвадовае выбарнае камісіі з такім рахункам, каб быць там з 9-ай гадзіны раніцай. Прышоўшы ў памешканьне абвадовай выбарнай камісіі, выбаршчык павінен падыйсьці да стала, за якім сядзіць выбарная камісія і назваць сваё прозьвішча і імя, паказваючы пры гэтым пашпарт, вайсковую кніжку ці пасведчаньне аб сваёй уласнай асобе. Атрымаўшы ад старшыні выбарнай камісіі канвэрт з казённаю пятачкаю, выбаршчык павінен палажыць у яго картку чыстую, бяз ніякіх памаркаў, белую, з наісанай ці надрукаванай цыфрай 18 і заклеіўшы, аддаць канвэрт старшыні, чакаючы пры стане, пакуль старшыня ўкіне канвэрт у скрынку. Зрабіўшы гэта можна лічыць, што справа галасаваньня ў Сойм закончана.

З вышэй паданага відаць, што для таго, каб выканаць выбарны абавязак, выбаршчык павінен мець кар-

тэчку з напісанай ці надрукаванай цыфрай 18 і мець які-небудзь дакумант. Калі няма дакуманту, дык трэба яго здабыць. Трэба таксама памятаць, што беларускі нумар толькі 18, дык дзеля гэтага павінны пільнавацца, каб які ліхадзей ня даў вам які-небудзь іншы, чужацкі нумар. Гэтага трэба сьперагчыся, асабліва напісьменным Браць надрукаваную картку трэба толькі ад тых людзей, якім можна даверыцца. Бо, магчыма, будуць і такія людзі, якія нарэчча, каб змарнаваць ваш голас, далучь вам на школу неаднаведную, няважную картку.

Галасаваньне гэтае зьяўляецца тайным, так што выбаршчык, калі ён хоча, дык можа нікому не паказаць тую картку, якую ён укладае ў канвэрт.

Гэта вельмі добра дзеля таго, што пры гэтакім парадку галасаваньня выбаршчык можа пазбавіцца націску з боку іншых.

Вытлумачыўшы ўвесь маршрут і ход, якім трэба кіравацца кожнаму выбаршчыку пры выкананьні яго абавязку: пры галасаваньні на прадстаўнікоў ад Беларусаў у польскі парлямэнт, мы хочам прытачыць некалькі слоў і аб тым, чаго павінен дамагацца выбаршчык ад тых людзей, якія пройдуць пасламі ў польскі Сойм.

Выбаршчыкі Беларусы павінны ведаць, што паслы—гэта абаронцы Беларускага працоўнага Народу, яго правоў і інтарэсаў. Так што, аддаючы сваю картку за № 18, кожны выбаршчык Беларус гэтым самым дае наказ таму, хто будзе выбраны паслом, каб гэты пасол меў на ўвазе абарону правоў і інтарэсаў Беларускага працоўнага Народу, як свае вочы ў лобе.

Дзеля таго-ж, каб бараніць правы і інтарэсы Беларускага працоўнага Народу было лепэй і каб ухіліцца ад гэтай шкоды, якую можа даць Беларусам выбарны закон, Беларусы стварылі Блэк Нацыянальных Меншасцяў. Гэта значна, што Беларусы і другія народы няпольскай нацыянальнасьці, як Украінцы, Немцы і Жыды, стварылі саюз. У гэтым нашым сіля і перамога.

Беларускія паслы з Блэку Нацыянальных Меншасцяў будуць дамагацца для працоўнага народу: для сялянства—зямлі бяз платы і выкупу, для работнікаў—палепшаньня ўмоваў працы. Гэта стаіць на першым месцы іх праграмы, бо ад гэтага залежыць дабрабыт працоўнага чалавека.

Дык, грамадзяне Беларусы, марш на выбары! Галасуйце толькі за свой спісак № 18.

Выбарная фільма.

Галасаваць будуць толькі за спісак № 18

Ад усіх мясцовасцяў Дзісьненскага павету надходзяць весткі, што тутэйшае беларускае жыхарства вельмі спачувае Блэку Нац. Меншасцяў, і за яго № 18, аддадуць свае галасы. Агітатараў ад польскіх партыяў проста такі праганяюць далю, толькі бабэхаўцаў з № 1 не чапаюць, ведаючы, што гэтая беспартыйная партыя займае прывілегіраванае палажэньне. Але-ж галасаваць за гэты спісак ніхто ня будзе, дзеля таго, што ён для Беларусаў чужы і ў дадатак яшчэ манархістычна-абшарніцкі. Сяляне гавораць, што нам пара, ці круля ня трэба, а ад польскіх абшарнікаў нам нічога добрага ня было і ня будзе.

Ніхто ня хоча нават і слухаць аб расейскім спіску, памятаючы гня дабрадзействы, якія ён можа даць. Расейскія дабрадзействы выяўляюцца — ўтапіць Беларусаў у расейскім моры. Але-ж гэтага нам ня трэба.

Аб „вызваленнях“ ды другіх левых „ваўкалаках“ гэтага гатунку сялянства адлікаецца з пагардай да іх і агідай.

Такія-ж самыя весткі надходзяць з Браслаўскага, Сьвянцянскага і Пастаўскага паветаў, якія ўваходзяць у склад Сьвянцянскага выбарнага вобласту.

Так што на выбарах Блэк Нацыянальных Меншасцяў у Сьвянцянскім вобласту здабудзе абсалютную перамогу.

З гэтага вобласту трэба выбраць 6 паслоў. Выстаўлены кандыдатамі: гр. Каруза П., Стэповіч А., ад Сьвянцян. павету, Юхневіч К., ад Браслаўскага павету (цяпер нядаўна арыштаваны), Конан ад Дзісьненскага павету. Жыд адвакат Чэрніхаў аж на пятым месцы.

Так што парлямэнт. прадстаўніцтва ад Сьвянцянскага выбарнага вобласту за Беларусаў забяспечана.

Валізарныя пасьпехі ў Лідзкім выбарным вобласту.

Беларускае сялянства Лідзкага павету вельмі прыхільна спатыкае агітатараў і інструктараў Бел. Цэнтр. Аб'яднага Выбарнага Камітэту. Нада цікавляцца яго прадвыбарнай літэратурай і ўсюду пануе поўнае перакананьне, што галасаваць трэба толькі за № 18.

Ніякія польскія партыі пасьпеху ня маюць... Асабліва-ж з пагардай адносяцца да прадажніка Янкі Станкеўчыка. Яго інструктары ня маюць ніякіх аргументаў, каб агітаваць. Выдана Беларус. Цэнтр. Аб. Выб. Камітэтам лістоўка „Хто такі Янка Станкевіч і яго выбарная крамка?“ адкрыла ўсім вочы, так што Янка Станкевіч абсалютна праваліўся. Паўлюкевічаўскі спісак, які носіць назву „Агульна — нацыянальны“, таксама, як і Станкевічаўскі, нікога ня цікавіць, а наадварот, выклікае пагарду да яго.

У Валожыцкім, Маладэчанскім, і Вялейскім паветах бачым тое самае.

Вышні грамадзіты: Сухадолец, Шакун, Валынец і Алекс. Каляда за тое, што прыхіліліся да Станкевічавае працы, атрымалі ўжо запраўды заслужаныя назовы: прадажнікі і здраднікі. Гэтыя людзі ўтрацілі ўсюкую пашану, на іх глядзяць, як на аружжа ў чужынцкіх руках, якім цёмныя сілы, на чале з місгінгай Янкам Станкевічам, пачалі змагацца з беларускімі адраджэнскім рухам.

Беларускае сялянства ў пераважнай большасьці выказваецца за Блэк Нац. Меншасцяў і будзе галасаваць за № 18 уважаючы, што гэта ёсць запраўды адзіны беларускі спісак, кандыдаты якога стаюць на грунце шчырай абароны правоў і інтарэсаў Беларускага Народу.

Справа спіску кандыдатаў у Лідзкім выбарным вобласту.

Лідзкая Акружная Выбарная Камісія уняважліва спісак кандыдатаў Блэку Нацыянальных меншасцяў. Паставава камісія абжалавана ў Найвы-

шэйшы Суд. Ёсць надзея, што Найвышэйшы Суд паставоу камісіі адхіліць, вярнуўшы гэтым важнасць спіску. Так што трэба галасаваць толькі за спісак № 18.

Палажэньне выбарнае справы ў Наваградзкім вобласту.

У Наваградзкім вобласту выстаўлена вельмі многа спіскаў, якія маюць беларускія назовы.

Вядомы ў Баранавіцкім раёне „асобнік з пад чорнае гвазды“ Аўгень Міткевіч, той Міткевіч, што пракраўся ў бытасць віраўніком прытулку ў Горадні і што нарабіў многа розных подлых справаў, а таксама вядомы, як падліза і служка дужых гэтага асвету, выстаўіў свой спісак кандыдатаў. Галасаваць за гэты спісак ніхто ня будзе.

Паўлюкевіч, гэты ганебнік, таксама ня мае ніякіх пасьпехаў. Тыя мясцовасці, як Сіняўка і Дунайчыцы, якія, няведама чаму, лічыліся дагэтуль гнёдамі Паўлюкевіча, выявілі найлепшую беларускую нацыянальную сьведамасць і будуць галасаваць за № 18, адзіны, запраўды беларускі спісак.

Некалі карыстаўся павагаю ў Наваградзкай вобласту былы грамадзіт Чатырка. Але-ж цяпер, калі Чатырка паставіў інтарэсы сваёй сям'і вышэй інтарэсаў народных і пайшоў на ўгоду з непажаданымі для Беларусаў дзейнікамі, дык адразу ўтраціў пашану. На яго глядзяць, як на здрадніка і раўняюць з Міткевічам ды Паўлюкевічам.

Магутным канкурэнтам мог быць спісак, калі-б удачна выставіў яго тыя асобы, якія былі і працавалі ў б. „грамадзе“. Але-ж дзеля таго, што яны разбіліся і выставілі два спіскі, акрамя Чатырка, дык цяпер сяляне гавораць, што няма чаго за іх галасаваць. Што яны могуць зрабіць для народу, калі нават самі паміж сабою дзеліцца. Як ведама, у Наваградзкім выбарным вобласту б. грамадзіт Чатырка выставіў свой спісак, аб якім гаварылася вышэй. Меншыя-ж рыбкі яшчэ стварылі два спіскі, пры чым на адзін паставілі арыштаваных паслоў, а другі ўжо апазыцыйны (праціўны) гэтаму спіску. Так што паставіўшы гэтак няўдачна справу спіскаў, дзе выступілі два спіскі адзін проці аднаго, ды распачалі гэтакім парадкам канкурэнцыю за перамогу, яны абсалютна адхілілі ад сябе сваіх сымпатыкаў. Дый праўда! Як галасаваць, калі ёсць два спіскі, якія выліліся з адной крыніцы? Ясна і зразумела, што гэтым правалілі сваю справу.

Да агульнага ведама Беларусаў.

У Сьвянцянскім выбарным вобласту (Сьвянцянскі, Пастаўскі, Браслаўскі і Дзісьненскі паветы) ёсць толькі адзін беларускі спісак № 18. Іншых беларускіх спіскаў там няма.

У Беластоцкім выбарным вобласту (Беластоцкі, Ваўкавыскі і Сакоўскі паветы) таксама ёсць толькі адзін беларускі спісак, які мае № 18.

Гэтакім парадкам у гэтых вобластах вельмі дагодным зьяўляецца палажэньне выбаршчыкаў-Беларусаў, якім ня трэба будзе асьцярагацца розных Паўлюкевічаў, Янкаў Станкевічаў, Чатыркаў, як у іншых выбарных вобластах.

У гэтых вобластах трэба асьцярагацца польскіх падшыванцаў, ды расейскіх манархістаў-абшарнікаў.

Агітацыя ба-бэхаў.

„Gazeta Warszawska Poranna“ ў № 45 падае наступную вестку: „У дзяржаўных аўтамабільных і аэрапланых майстроўнях у Варшаве работнікі атрымалі апошнюю пэнсію ў мяшчэцка, на якіх было напісана: № 1 зьяўляецца адзіным спіскам марш. Пілсудскага, каторы імкнецца да ўмацаваньня дабрабыту краі. Не парлямэнткі партыі, але ўрад мар. Пілсудскага даў табе праду, хлеб і г. д.“

ВОКАМ ПА СЪВЕДЕ.

ХІ.

У Савецкай Расеі падаўся ў адстаўку Народны Камісар (савецкі міністар) Аляксандар Сьмірноў. Рэч зусім звычайная, гэтак можа аздавацца, але-ж ня гэтак ёсьць у запраўднасьці. У сувязі з уходам у адстаўку Сьмірнова, калі верыць газетам, дык шмат чаго зьменіцца ў дзяржаўным жыцці Саветаў. Што найменш, адстаўка Сьмірнова выяўляе новы курс унутранай савецкай эканамічнай палітыкі.

Савецкая газета „Праўда“, якая выходзіць у Маскве, між іншым піша, што ў канчатку 1927 году перагледжаны закон аб земляробстве дапусьціў некаторую перавагу багачэйшаму сялянству. І вось гэтакія перавага праціва-рэчыць заданьням камуністычнае партыі. У пытаньнях аб тэрмінах арэнды, а таксама ў гэтых важных пытаньнях, як аплата земляробскае працы, земляробскія законы занадта спрыялі сялянскім „кулакам“ (багачэйшым земляробам), якія ў гаспадарчых адносінах іграюць галоўную ролю.

Далей „Праўда“ піша, што адстаўка Сьмірнова гавора, што, нягледзячы на ціжары хлеба-загатаваўчай кампаніі, савецкі ўрад рашыў трымацца ў сваёй земляробскай палітыцы левага курсу. Інтэрэсы пануючай партыі, якія вымагаюць дапамогі сярэдняму і беднаму проці кулакаў, ізноў узялі верх над чыста гаспадарчымі рахункамі.

Вось гэтак піша мааскоўская „Праўда“.

Жадаючы быць абсалютна бесстароньнімі, мы стрмаемся ад крытычнага падрабязнага агляду гэтага левага земляробскага курсу ў савецкай эканамічнай палітыцы. Мы толькі адзначым тыя эфэкты, якія высвятліліся, дзякуючы абгаворваньню „Праўда“ адстаўкі Савецкага камісара, над земляробскімі справамі. А імяна:

Перадусім мы бачым, што ў Савецкай Расеі існуе зямельная арэнда і наёмная земляробская прыватная праца. Гэта тым балей цікава, што такія зьявішчы праціва-рэчаць камуністычнай партыі, але-ж чаму камуністы ня ўпарадкаваюць, ня ўхіляюць гэтакіх зьявішчаў — для нас гэта астаецца загадкаю.

Ня будзем балей спыняцца над гэтым ды рушым далей у сьвет. Няхай наша вока яшчэ што-колечы прымець, ды абрысуе.

Сьвет шырокі ўва ўсе бакі, а да таго ўвесь час рухаецца, так што, дзякаваць Богу, ёсьць многа розных зьяваў: у гэтым няма нястачы.

А калі так, дык на маемніц пры пьнімнім на беразе... Ня думайце, што на якім дзівосным! Не, на самым звычайным беразе зямлі каля мора. Каля таго мора, якое называецца Атлянтыцкім акіянам і каля якога працягнулася ад паўночы праз некалькі сотняў вёрст да Скандынаўскае пратоцы, што злучае Балтыцкае мора з тым акіянам, вузенькая стужачка зямлі, што называецца Нарвэгіяй. Мы ўжо некалькі разоў пісалі аб арыгінальным зьявішчы ў гэтай Нарвэгіі, а цяпер ізноў трэба сказаць аб тым самым некалькі словаў.

На Горадзеншчыне.

Выбарнае палажэньне і абставіны на Горадзеншчыне (Горадзенскі, Аўгустоўскі, Сьвінскі і Суваўскі паветы), такія самыя, як і на Наваградчыне.

На Горадзеншчыне відзім выстаўленымі тры сьпіскі, якія лічацца беларускімі. Найбольшую прыхільнасьць сярод беларускіх масаў мае сьпісак № 18, выстаўлены Беларускай Цэнтральнай Аб'яднаным Выбарным Камітэтам Блэку Нацыянальных Меншасцяў. Другія два сьпіскі выстаўлены абломкамі быўшае Грамады. Але-ж гэтыя сьпіскі ня маюць прыхільнасьці да іх з боку Беларусаў дзеля таго, што разьбіўшыся на двое, быўшыя грамадаўцы сталі адны да другіх у апазыцыю і ўжо змагаюцца самі з сабою. Вось чаму адхіляюць ад сябе быўшыя сваіх прыхільнікаў і сьпатыкаюць. „Які-ж у іх лад, гавораць сяляне, калі яны падзяліліся і разьбіліся на часткі“.

І яшчэ арышты.

У Браслаўскім павеце арыштаваны інструктар Беларускага Цэнтральнага Аб'яднаннага Выбарнага Камітэту, гр. Дварэцкі. У м. Сідры, Сакольскага павету, арыштаваны такоама інструктар таго-жа самага камітэту гр. А. Краўчонок.

Беларускаму Выбарнаму Камітэту тэлеграфуюць з Бярэзы-Картускай, што там арыштаваны гр. Салавей, беларускі кандыдат па сьпіску Блэку Нацыянальных Меншасцяў.

І вось у чым справа. Нарвэгія—маленькая (нешта болей як 2 мільёны жыхарства) дзяржава, якую кіруе кароль супольна з народным прадстаўніцтвам (з Соймам). Здарылася так, што ў маленькай Нарвэгіі стварылася вялікая справа. Стварыўся там работніцкі ўрад, у які ўвайшоў нават адзін камуністы. Але-ж працаваць гэтаму ўраду ня прышлося, бо вызначыў яго кароль, а Сойм же зацьвердзіў.

Акрамя таго ў гэтай справе цікавым зьяўляецца і тое, што старшыня ўраду, сацыялісты Хорэнфід, зьяўляецца даволі багатым чалавекам, ён мае вялікую маёмасьць. Што яго цягне да сацыялізму — адгадаць нельга. Калі адгадаць нельга, дык за тое, усё-ж такі магчыма зрабіць сьняж-такія вывады.

Сацыяліст, гэта—той, хто дамагаецца, каб адабраць вялікую маёмасьць (зямлю — фабрыкі) бясплатна і перадаць працоўнаму народу. Маючы-ж вялікую маёмасьць, сацыялісты Хорэнфід не перадае працоўнаму народу... А калі так, дык ясна, што сацыяліст Хорэнфід зьяўляецца сацыялістам толькі па назову, пэўна, што для якіх-небудзь карных сабе рэчаў.

У Францыі сярод сацыялістаў нават кіраўнік сацыялістычнага руху, Лявон Блюм, такоама даволі багаты чалавек, бо мае фабрыкі і наагул маёмасьць на мільёны франкаў. Не разлучаючыся са сваім скарбам, гэты Лявон Блюм, таксама як і нарвэскі Хорэнфід, вучыць францускі пралетарыят, як трэба сацыялізаваць вялікую маёмасьць на карысьць пралетарыату. Вось чаму і здаецца нам, што такія асобы сталі сацыялістамі не дзеля таго, каб сацыялізаваць на карысьць працоўнага чалавека капіталістную вялікую маёмасьць, а выключна дзеля таго, каб узяўшы сацыялістычны рух у свае рукі, забяспечыць вялікую маёмасьць за яе гаспадарамі—капіталістамі.

Сьвёння наша вока зацікавілася сацыялізмам, але-ж трэба мець меру. Вось чаму хочацца расказаць нешта проста-такі ціказнае.

Хадзілі па сьвеце і ходзяць цяпер чужкі, што-вялікія грошы быўшага расейскага цара Мікалая знаходзяцца ў ангельскіх банках. Яна, што здабыць іх ёсьць многа аматараў. Але-ж найцікавейшым аматарам зьявілася нейкая Анастасія Чайкоўская, якая выдае сябе за царскую дачку Анастасію Мікалаўну. Найгалоўнейшая перашкода зьяўляецца ў тым, што гэтая „царская дачка“ ня ўмее гаварыць парасейску. Аднак-жа знаходзяцца людзі, якія прызнаюць Анастасію Чайкоўскую за дачку б. цара Мікалая. Чым кончыцца гэтая справа, ніхто ня ведае...

Ведама толькі як пачыналася справа. Нешта пяць гадоў таму назад вынялі з вады жанчыну, якая ўпала ў раку. Гэта было ў Нямеччыне, у Бэрліне. Гэту жанчыну агледзелі дахтары і прызналі яе — душоўна хвораю. Палажыл яе ў бальніцы.

Разам з няведамай жанчынай знаходзілася ў бальніцы нейкая такоама хвора, якая, чытаючы часопісь, дзе бы-

лі зьмешчаны фатаграфіі трох царскіх дачок, нашла падобнасьць хворае сьведкі з фатаграфіяй царскай дачкі, Анастасіі. І вось ад гэтага распачалася справа... Некаторыя расейскія махарыстыя, маючы пэўна нейкія надзеі для зьдзейсьненьня сваіх мэтаў, прызнаюць гэтую Анастасію за праўдзівую дачку Мікалая. Цяпер сярод расейцаў, якія знаходзяцца на эміграцыі, за граніцамі Расеі, справа Анастасіі Чайкоўскай займае многа ўвагі. Адны трымаюцца таго пагляду, што гэта праўдзівая дачка б. цара Мікалая, а другія стараюцца даказаць, што гэта проста — авантурыстка. Людзі, якія не заінтарэсаваны справай, рахуюць, што гэтая Анастасія, гэта — пятнадцаты кандыдат на расейскага цара. І пэўна, што праўдзівей будзе, калі скажам, што месца ўсім гэтым кандыдатам — у бальніцы для дурняў. Здаецца, што з іх ужо нікому не вярнуцца на расейскае царства.

Трэба такоама сказаць, што пажар цяжка тушыць. Пасяля-ж пажару заўсёды астаюцца шкоды і страты, а калі нават ушкоджаная рэч абнаўляецца, дык ужо ў новым выглядзе. Таксама і ў Расеі. Рэвалюцыйны пажар спаліў царскую Расею, было пры гэтым многа страатаў і, калі шкоды ад пажару і будучь напружаны, дык усяроўна створыцца нешта новае, толькі-ж не раманашка Расея. А за тое, што ў Расеі яшчэ ўсё нешта „творыцца“, дык якрава гавораць заметкі самой мааскоўскай „Праўды“, аб якіх была гутарка на пачатку гэтага агляду.

Зыркні.

Беларусы, Сяляне і Работнікі!

18

гэта адзіны беларускі сьпісак, за каторы Вы павінны галасаваць.

3 жыцьця Польшчы.

Сто гадоў шчасьця з жонкаю.

У Ліскім павеце (Львоўскае ваяводзтва) памёр Ляўвэ Фэльд, які лічыў сабе 125 гадоў. Фэльд пакінуў жонку, якая мае 119 гадоў і асіраціў трох сыноў і трох дачок, пры чым старэйшы сын мае 80 гадоў. Нябошчык быў жанатым балей 100 гадоў.

Інструкцыя да выкананьня кары сьмерці.

Як піша „Slow“ у № 42 (1653) Міністэрства Справядлівасьці маніцца апрацаваць інструкцыю да выкананьня кары сьмерці. Справа гэтая выклікаецца неабходнасьцю мець аднастайныя шубеніцы і аднакую іх будову, колер гэкі і г. д.

Заканчэньне польска-савецкіх перагавораў.

Польскае вільенскае „Slow“ піша, што 20 лютага ў Вільні закончылася польска-савецкая чыгункавая канфэрэнцыя. Вільенская чыгункавая дырэкцыя на чэсьць савецкай дэлегацыі выдала багаты абед і нават... пры гуках аркестры.

Аканчальнае падпісаньне праколаў адбылося 22 лютага. Савецкая дэлегацыя пакідае Вільню 23 лютага.

Арышты польскіх хадэнаў.

„Kur. Wil.“ піша, што ў Чэнстахове, ноччу з 19 на 20 лютага, паліцыя арыштавала сяброў „баўкі“ польскіх хадэнаў. Арыштавана 15 асобаў, між іншым 2 кандыдатаў на пасла ў Сойм і Сэнат.

Пры рэвізіі ў памешканьнях арыштаваных знойдзены францускія гранаты, чатыры рэвалверы, некалькі гумілястыкавых палак з алавянымі галкамі.

Малітва за памесныя вынікі выбараў.

Польскія вільенскія газеты падаюць, што вільенскі арцыбіскуп Ялжыкоўскі разаслаў да сваіх падуладных пісьмо—наступнага зместу:

„Каб усё наша архідыяцэзіяны ў мысьлі адозвы явіскапату з дня 6 сьнежня 1927 году маглі свабодна і годна выканаць свой грамадзкі абавязак пры надыходзячых выбарах у Сойм 4-га сакавіка і ў Сэнат 11 сакавіка 6. г., каб выпрасіць у Бога памыслы для ўсяе Рэспублікі выбараў, дык няхай вяльможныя ксяндзы ў штодзённай імшы, аж да 11-га сакавіка ўключна дабаўляюць малітвы „Pro concordia“ № 9 і заахвочваюць верных да малітваў у гэтым выпадку, да згоды, супакою і ўзаемнай дабрахотлівасьці“.

Што дзеецца ў сьвеце?

Камітэт бясъпечнасьці Лігі Народаў.

20 лютага ў Жэнэве пачаліся працы Камітэту бясъпечнасьці пры Лізе Народаў. Старшыня Камітэту зьяўляецца чэхаславацкі міністар Бенэш. Працы Камітэту працягнуцца, як думаюць, каля трох тыдняў. Камітэт мае мэтай падрыхтаваць міжнародную канфэрэнцыю па разаружэньню.

Савецкі ўрад у гэты камітэт прыслаў свой праект разаружэньня і бясъпечнасьці. Праект гэты наагул напамінае тыя дамаганьні, якія былі выстаўлены Літвінавым у мінулай прошлагодняй сэсіі Лігі Народаў.

Амністыя ў Літве.

У сувязі з 10-годзьдзем існаваньня незалежнай Літвы прэзыдэнт Сьметона выдаў дэкрэт аб амністыі.

Згодна гэтага дэкрэту на волю мае выйсць з вастрагаў балей 1000 чалавек.

Картачкі ў Маскве.

Як пішучэ замежныя газеты, у Маскве адчуваецца страшэнны крызіс у некаторых спажывч. прадуктах. Прадажа найбольш неабходных прадуктаў абмяжована — яйкі, масла, мыла, крупы і мука выдаюцца па картачках.

Забастоўна ў Чэхаславакіі.

У Чэхаславакіі пачалася забастоўка вуглякоў, якая адразу прыбрала вялікія разьмеры. Перагаворы ўраду з прадстаўнікамі вуглякоў аб ліквіднаці забастоўкі не прывялі ні да якіх вынікаў. У некаторых месцах пачаліся аткрытыя сутычкі забастоўшчыкаў з паліцыяй. На шахце „Аляксандар“ пасля моцнай сутычкі, у якой паліцыя пацярпела няўдачу, ўрад узмацніў ахрану жандармамі. У шахце „Патрыя“ забастоўшчыкі выклікалі пажар.

Забастоўка паўстала з таго, што вуглякопы жадалі 10 прац. падвышкі зароботнае платы.

Паўстаньне ў Трыполі.

У Трыполі (афрыканская правінцыя Італіі) выбухла паўстаньне тубыльчых пляменьняў. Італьянскія войскі захапілі шмат пасяленьняў і оазіс Діюффра. Паўстанцы не маглі працівіцца рэгулярнаму войску і паўцякалі, пакінуўшы многа забітых.

Безрабоцьце ў Амэрыцы.

Злучаныя Штаты Паўночнай Амэрыкі за апошнія тры месяцы перажываюць вялікае безрабоцьце.

Ня гледзячы на багатства і дабрабыт амэрыканскае гаспадаркі, па статыстыцы Штатаў у дзяржаве ёсьць ня меней 4 мільёнаў безработных. Дзесяткі тысячаў безработных зьвртаюцца ў дамы для бедных за падмогаю, перад грамадзкімі кухнямі стаяць аграмадныя хваты безработных. Урад-жа, аднака, афіцыйна ня хоча прызнаваць новае клясы людзей — безработных.

Фізычная кара для студэнтаў.

Урад Іраку (Азія) выдаў дэкрэт, па катораму ўсе студэнты, якія будуць заўважаны ў новых дэманстрацыях проці ангельскага прамыслоўца Альфрэда Монда, паддаюцца фізычнай кары (ціць розгамі, ці якімі іншымі прыладамі).

Паводкі ў Заходняй Эўропе.

У-ва ўсей Заходняй Эўропе, дзе нядаўна была поўная зіма, наступіла адліга з вялікімі улевам. Рэкі паразьліваліся, затапляючы ня толькі вёскі, але і некаторыя мсты. Разьлівы такія вялікія, што прырываюць чыгункавыя насыпы і прыберажыныя валы і заставы. У выніку гэтага на многіх чыгунках спынены рух.

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— Савецкая прэса апублікавала новы сьпісак апазыцыянераў, каторыя павінны быць выключаны з камуністычнае партыі. Сьпісак падае 109 прозьвішчаў.

— У Паругалі выкрыта шырокая камуністычная змова, у выніку чаго арыштавана балей 20 асобаў.

— Ваенны Камісарыят СССР прадуе над праектам павялічэньня чырвонае арміі, якая павінна быць павялічана на 60,000 чалавек пяхоты і 25,000 — кавалерыі.

— У ваколіцы Цэльтапісэта (Сьцылія) у капальнях серкі здарыўся прадчасны выбух дынаміту. Ранена 19 чалавек работнікаў, з каторых 4 атрымалі сьмерць на месцы.

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце 18 за сялянска-работніцкі сьпісак 18

Беларусы, хто хоча роднае школы, галасуйце за № 18

Адказ

Сирогату, Любенцу, Дзейнану, Ваучну, Кулябцы і Пашкевічу.

Вы пытаецеся, хто такі Сьлівэстар Ваявудзі, які выдэ газэты па-беларуску пад рознымі імямі з прыбудовамі да „Працы“ (цяпер „Сіла Працы“). Заместа адказу на гэта зьмяшчаем пісьмі тва дадзеныя, якія маем, якія друкаваліся ўжо раней.

„Ваявудзі, як пасол, аж да студзеня 1924 году быў для беларускіх справаў даверанай асобаю ІІ аддзелу генэральнага штабу ў нацыянальным рэфэраце эвідэнцыйнага пададзелу. Паміж іншым даваў інфармацыю аб палітыцы Беларускага пасольскага Клубу ў Сойме і аб некаторых беларускіх паслох. Атрымоваў з нацыянальнага рэфэрату грошы выдаючы расьпіскі. Пас. Ваявудзі выдаваў гэтыя грошы часткова на ўтрыманьне сваіх інфарматараў, а часткова на палітычную і выбарную работу на тэрыторыі чатырох паўночна-ўсходніх ваяводзтваў, у месцах якіх і сам кандыдаваў у Сойм“.

„Праца пасла Ваявудзкага, як даверанай асобы нацыянальнага аддзелу, занялася складаньнем пісьменных дамоваў, а таксама і вусных інфармацыяў. Згодна заявы самага пасла Ваявудзкага, яго рэфэраты перапісваліся ў ІІ аддзеле, а арыгіналы зьвярталіся яму.

Тыя рэфэраты маюць агульна-інфармацыйны характар аб палажэньні Беларускага справы. Некаторыя з іх зьмяшчаюць, аднак-жа ўвагі, якія інфармууюць урад аб сакрэтных матывах актуальнай палітыкі Беларускага клубу (у школьных справах); другія выдаюць пэўнасьці беларускіх пісьменьнікаў, а таксама даносаць аб тым, што робяць беларускія студэнты і эмігранты ў Чэхаславакіі.

Адзін з рэфэратаў аб „Магчымасьці камуністычнай рэвалюцыі ў Польшчы“ (піра Сьвяневіча) быў нават тэмаю дыскусіі сярод прыяцеляў п. Ваявудзкага.

Самым цікавым дакумантам, які меў даказаць, што пасол Ваявудзі вінаваціць сваіх калегаў (г. з. паслоў) ёсьць пісьмо (пісанае на машыцы: „характарыстыка паслоў і сэнатараў“) з часоў беспасярэдня па выбарах 1922 г., якое зьмяшчае шмат інфармацыяў, якія мелі характар вінавачаньня некалькіх беларускіх паслоў і сэнатараў у праступнасьці перад уладамі.

Сам п. Ваявудзі заявіў, што толькі некаторыя характарыстыкі паслоў апіраюцца на яго інфармацыя, але ў характарыстыках яго няма ніякага факту вінавачаньня. Праўда, б. ахвіцэр ІІ аддзелу пан Кульвец дапускае, што акрамя характарыстыкаў паслоў Барана і Якаўка, іншыя характарыстыкі паходзяць ад другой рукі, але-ж і ён (Кульвец) дакладна справу ня ведае і што толькі маёр Чарноцкі мог-бы паказаць

М. Вершынін.

Якога поваду урачыстасьць Грамніцы і чаму яна абходзіцца 2-га лютага?

У зах. славян дахрысьціянскай эры быў найвышэйшы бог Сьвятавід (Сьвентавід). Ён бліскаў і грэмеў, дык лічыўся богам грому, маланкі, сьвятла, агню і пярона.* У яго чэсьць зах. славяне сьвяткавалі адзін дзень у годзе, які называўся „Грамніцамі“. У гэты дзень рабілі розныя цэрамоніі з агнём.

Таксама ў іншых паганскіх народаў таго часу існавалі багі, ідэнтычныя сваім назначэньнем багам славянскім.

У пазьнейшыя часы, камбінацыямі хрысьціянскага вучэньня з іншымі верамі, узнікла хрысьціянская сьвятая Грамніца—як ачышчэньне Панны Марыі, аграміўшай дэбла. У гэты дзень сьвечыцца грамніца і сьвечкі. Самы догмат ачышчэньня кабет цэсьця родаў (увод у дом Божы) быў прыняты хрысьціянствам з жыдоўскіх абываў. Звычай сьвяткаваньня Грамніц прышоў на Беларусь разам з быўшаю вуніяю.

А чаму палаяца і носяцца гэтыя сьвечкі ў часе рэлігійных працэсіяў?

На гэта пытаньне дае адказ стара-рымская міталёгія, якая вельмі выдатна памагала будаваць хрысьціянскую веру, вась як:

„Бог цёмнага ўкраў маладую багіню Прозэрпіну**, дачку Цэрэры, багіні палёў і ўраджаю (польнага гаспадарства).

* На Беларусі Пярун (грамавік) лічыўся за самастойнага бога.
** Назвы „серпа“, „цэрэлю“ і г. д. зьвязаны з іменамі багоў.

Перапіска аб культуры.

13-га сьнежня 1927 году Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры падаў Віленска-Троцкім старасце просьбу за № 198 аб дазvole на спектакль і скокі ў дзень 26 сьнежня ў вёсцы Адамчукі, Міцкунскай воласьці. На спектаклі меліся быць пастаўлены п'есы: „Мікітаў лапаць“ і „Боты“. Чысты даход ад спектаклю прызначаўся на культурныя мэты гуртка Інстытуту ў в. Адамчукі. Разам з просьбаю падааны і экзэмпляры п'есаў, якія былі працэзураваны Міністэрствам унутраных спраў і дазволена „produkcja publiczna“.

21-га сьнежня Віленска-Троцкі стараста даў адказ за № 318 наступнага зьместу:

„Гэтым паведамляю, што на просьбу Інстытуту з дня 13 б. м. у справе выдачы дазволу наладзіць спектакль і забаву са скокамі ў в. Адамчукі, Міцкунскай вол., вынесена адмоўная дэцызія. Ад гэтага дэцызіі прыслухоўвае права падачы рэкурсу ў Віленскі Ваявудзі Урад у працягу 14 дзён ад дня атрыманьня гэтага пісьма. За старасту Лукашэвіч“.

22-га сьнежня за № 214 Інстытут падаў прапанаваны стараста „рэкурсу“ Віленск. Ваявудзтву, зазначыўшы, што спектакль на правільны рэбодзе дадатны ўплыў на паднясеьне духовае культуры жыхарства і што ў дэцызіі Стараста Інстытут даглядае гаваньне культурнага разьвіцця высковай люднасьці. У Ваявудзтва былі пасланы як адказ стараста, так і тры экзэмпляры п'есаў.

На гэты „рэкурсу“ Інстытут атрымаў ад Ваявудзтва палеру з датаю 12 студзеня 1927 году за № 12388/П. Тэкст яе наступны:

„У сувязі з адвалаўчаю скаргаю на дэцызію Віленска-Троцкага старасты, якая адмаўляе дазволу на наладжаньне спектаклю і скокаў у в. Адамчукі, Міцкунскай воласьці, гэтым паведамляю, што просьба Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры разгледжана адмоўна. На гэтую дэцызію ня прыслухоўвае далейшы праўны сродак у адміністрацыйным бегу інстанцыі. За ваяводу Дваракіўскі, начальнік аддзелу“.

Дык вась—не дазволілі і кончана.

нешта запраўднае, але-ж маёр Чарноцкі ўжо памёр.

Пасол Ваявудзі атрымаў у 1923 і ў студзені 1924 года ад ахвіцэраў нацыянальнага аддзелу грошы чэскімі каронамі, пад прызварычньня расьпіскамі з наступным разрахаваньнем—расьпіскамі тых асобаў, якім тыя грошы меліся выплачывацца“.

Гэта ўзята з пастановаў ганаровага суду ў справе Ваявудзкага. З гэтага можаце Вы, а таксама і кожны Беларус зрабіць свае вывады.

АДОЗВА

Беларускага Навуковага Кабінету ў Празе-Чэскай.

Да ўсіх беларускіх навуковых устаноў, культурна-просьветных арганізацыяў і дзеячоў ды рэдакцыяў часопісаў, як за межамі, гэтак і ў краю.

Вельміпаважаны Грамадзяне! Маемо гонар паведаміць Вас, што ў Празе заснаваўся Беларускі Навуковы Кабінэт, як беларуская навукова-дасьледчая ўстанова, дачасна пры Украінскім Інстытуце Грамадазнаўства, маючы на мэце ў будучыні адасобіцца і зусім усамастойніцца, ды прыступіць да свае чынасьці з лістапада месяца 1927 г.

У бліжэйшым часе Беларускі Навуковы Кабінэт ставіць сабе гэтыя заданьні:

1) Зьбіраць і сыстэматызаваць матэрыялаў аб Беларусі ў галіне геаграфіі, гісторыі літаратуры і мастацтва, гаспадаркі ды інш., а таксама матэрыялаў да гісторыі беларускага вызвольна-адраджэньскага руху.

2) Арганізацыя бібліятэкі беларусазнаўства і Беларускага музэю-архіву.

3) Навуковы дасьлед і вивучаньне асаблівасьцяў Беларусі, як геаграфічнай, культурна-гістарычнай, сацыяльна-эканамічнай і лінгвістычнай адзінакі ды яе мейста ў сыстэме ўзаемаадносін народаў Усходняе Эўропы.

4) Дасьледваньне прыродных багацьцяў Беларусі, сучаснага гаспадарча-эканамічнага, культурнага і палітычнага стану Беларускага Народу, тэндэцыяў і перспектываў ягонага разьвіцця, а таксама вивучаньне праўных нормаў якімі фактычна рэгулюецца гаспадарчае, культурнае ды палітычнае жыцьцё Беларускага Народу ў абставінах розных рэжымаў.

5) Высвятленьне агульных падваіні самастойнага існаваньня Беларусі ды ўключаньня яе ў сусьветную сыстэму культурнай, гаспадарчай і палітычнай міжнароднай узаемнасьці ды абліжваньня.

6) Дзея зьдзейсьненьня гэтых заданьняў Беларускі Навуковы Кабінэт, у асобе яго сэкратара-кіраўнічага, запрашае адпаведны лік сталых супрацоўнікаў-карэспандэнтаў, вышэйшае беларускія прыядчыныя ды інш. выданьні, ладаіць даклады, падрыхтоўвае да друку матэрыялы, ладаіць іх выданьні, каб у гэтакі спосаб—шляхам выданьня адумснага аборніку, а таксама брашур ды інш. працаў Б. Н. К. — знаёміць шырайшым колы беларускага і чужога грамадзянства аб узапраўдным стане Беларусі. Даводзячы аб гэтым да Вашага ведама, зьвяртаем, разам з тым заклікам да Вас аб сталым высьляненьні ў бібліятэку беларусазнаўства Вашых друкаў ды, у меру мажлівасьці, матэрыялаў музэйна-архіўнага характару ў музэй-архіў Беларускага Навуковага Кабінету.

З глыбокай пашанай
Сэкратарыят Б. Н. К.
(Чэхаславакія, Praha III, Šerikova 4/III).

Куток рытмаў.

ПЕСНЯ-ДУМКА.

Песьні чароўныя, думкі тужлівыя,
Вобраз свабоды за сеткай імглы;
Сумна-прыгожыя вёскі маўклівыя,
Боль і любоў мая — вы!
Людзі панурныя, вопратка рваная,
Жыцьця галоднага сьлёзы і гнеў...
Даль лязурова, воля язнаная,
Вы — мае раны і сьпеў...
К вам, я прывольля, выцягваю рукі,
Волю язнаную, — маткай заву;
Грудзі ўскрываю да песьняў і мукі,
Песьняй свабоды жыву.
Сьветаю гаючым, лятункам прывольля,
Вобраам смутным яямлі, што люблю,
Стогнам народа і поклічам волі, —
Песьні змаганьня кую.
П. Крэнь.

Грамадзяне—Пчалары!

У нашых ціхіх яшчэ звонку вульляч пачынаецца ўжо новае жыцьцё. Чуючы блізкаю вясну матка кладзе яечкі—творыць новыя пакаленьні, новую, моцную, маладую сям'ю.

Трэба каб з гэтай вясною і мы вышлі да працы каля нашых пчолак не адзінакі, часта бізэльнымі пры напатканых труднасьцях, а агуртаванымі ў адну моцную сям'ю, у Беларускае Коопэратыўнае Т-ва „Пчала“.

У Т-ве „Пчала“—мы купім усе неабходныя для нашай пчаларскай гаспадаркі матэрыялы і прылады.

Праз Т-ва „Пчалу“—прадамо свой мёд і воск па найлепшай цане.

У Т-ве „Пчала“—зможам атрымаць пазыку, неабходную дзеля падняцьця нашай пчаларскай гаспадаркі.

У Т-ве „Пчала“—мы атрымаем усялякія парады, інфармацыі, даведаемся аб усялякіх новых вынаходах і паляпшэньнях, якія зьявіліся ў апошнія часы як у краю так і заграніцай.

Т-ва „Пчала“—паможа нам паставіць нашыя гаспадаркі на культурны ровень і атрымаць з іх, магчыма, вялікія матэрыяльныя карысьці.

Дык запісваемся ў сваё коопэратыўнае Т-ва „Пчала“.

Сябрам Т-ва можа быць кожны, хто мае праўную здольнасьць браць на сябе забавязаньні.

Сяброўскі пай — 10 золтых.

Упійсьня — 2 зл.

На гледзячы на тое, што Статут Т-ва будзе зацьверджаны толькі ў палове красавіка і тады зможам прыступіць да працы, не пакладайма рук ужо і цяпер:

Запісваймася ў сябры Т-ва; агітуйма сярод пчалароў нашай ваколіцы, каб у красавіку вялікай сям'ёй прыступіць да працы і вясці яе на карысьць нашага пчаларства, а тым самым на карысьць нашай Вацькаўшчыны—Беларусі.
Ініцыятары.

Цэрэра запаліла сьвечак і хадзіла шукаць сваю дачку ў цёмнае падзьмяльце“.

2-га лютага рымляне абходзілі ўрачыстасьць (Fornakalie), прасьвечаную багіні Цэрэры, як патронцы земляробаў (аграрнікаў), а на памятку таго, што яна хадзіла з сьвечак у падзьмяльце, рабілі працэсіі са сьвечкамі ў руках.

Гэты дзень быў прыняты хрысьціянствам для сьвяткаваньня Грамніц, як ачышчэньня Панны Марыі, разам з вышэй адзначаным паганскім звычайем.

Апрача гэтага, стара-рымскі месяц люты лічыўся апошнім месяцам году і быў прасьвечаны тамашняму Сьвятавіду, богу Юпітеру, таксама богу маланкі, грому, сьвятла і агню. Агонь, на якім палілі ахвяры Юпітеру, паважаліся за сьвятая агонь, „ачышчачы“ і „сьміраючы“ людзей з багамі. Гэта было „хрышчэньне агнём“. Чалавек, вытрымаўшы такое хрышчэньне, пераходзіў да новага году ачышчаным ад грахоў.

Насьледкам гэтага павялілася ў р-калікоў піпэтэза, што душа, па сьмерці чалавека, спачатку ідзе да чыста, дзе агонь гарачэйшы, чым у пекле, і толькі пасля ачышчэньня там, можа быць прынята да раю.

Рытуалы ачышчэньня ці хрышчэньня агнём існавалі ня толькі ў старым Рыме. Так гісторык Павал Діакон кажа, што ў 542 годзе Маві, з прычыны гнева багоў, наста сільнае землетрасеньне і стаў узьме адца мор (чума) на людзей. Па загаду імператара Юстыніяна, дзеля ўміласьцівеннага багоў, былі адноўлены паганскія сьвяты з рытуаламі ачышчэньня і сьмірэньня з багамі ў Царградзе і ўва ўсей Візантыі.

Калі паганскія абрады былі прыняты хрысьціянствам, спраўна азначыць немагчыма, бо яны прымаіліся не адна-

разова, а ў працягу доўгага часу. Але калі людзі гэтай забароны не датрымалі і калі ў рымскім сьвечак ўтварылася партыя, якая афіцыйна пабрэбавала аднаўленьня ўсіх скасаваных паганскіх сьвятаяў і абрадаў, папа Геласіус (492—496 г.г.), пасля ўпорства, змушаны быў уступіць націску народу і пашоў на кампраміс.

Другое паданьне прысьвае перамену паганскіх сьвятаяў і абрадаў на хрысьціянскія папе Сяргею. Сяргей, быццам сам прызнаў, што той звычай, які моцна ўкараніўся, як працэсія са сьвечкамі на памяць шукаваньня багіняй Цэрэрай дачкі яе ў падзьмяльце, нельга скасаваць. Ён пазволіў хрысьціянам рабіць у гэты дзень працэсію з запаленымі сьвечкамі каля касьцёлу, але ў чэсьць Маткі Боскай. Таксама паступіў і ў іншых прыпадках.

Цікава яшчэ тое, што ў сярэдня-вяковых хроніках дзень 2-га лютага завецца „днём Марыі змніх пладоў“ (dies Marie cerealis). Гэта вакольнасьць ясна сьвярджае сувязь Грамніц з культам багіні Цэрэры, патронкі хлебарабаў. Усе дасьледы сходаюцца на адным факце, што сьвятая Грамніца ёсьць паганскага походжаьня.

Гаворачы аб рэформах вер, якія ў старыя часы былі вышэй усяго (тагда нацыяналізмам не ігралі ніякіх роляў), лічым патрэбным агаварыцца, што гэтым ня маем на мэце крытыкаваць нашу хрысьціянскую веру ці яе будавацеляў.

Але ня можам не канстатаваць, што рэфармоваьне сьвятая Грамніца не прыняло Беларускаму Народу нічога добрага. Прыняўшы чужы звычай, народ пагрузіўся ў цёмны рэлігійны фанатызм, навоўніўся забабонамі і вазьвёў іх у свае традыцыі. Сьвечка стала для яго нейкім

талісманам і іграе галоўную ролю ў жыцьці.

Цяжка хворы, замест рады лекара, падкурываецца грамнічнаю сьвечкаю „Калі Бог не паможа, дык і доктар не паможа“, а ўміраючаму яна даецца ў руку „каб адганяла злога духа ад душы“. Яна запаліваецца на Юр'я, як першы раз выганяецца жывёла ў поле, як пачынаюць араць, сець, як вьзецца першы сноп у гумно. На Купалу вешаецца на варота хлева „каб ведаьма ня ўлезла і не адабрала малака ў кароў“. Не запаліваюць у часе наваліны і ёю выкурваюць крыжы на вышках окнаў „каб чорт, хаваючыся ад пярона, не скаваўся ў хагу“. Тымчасам пярун запальвае адну будыніну і гарыць уся вёска. Гарыць таму, што пажар ня тушыцца, бо „пяронавы агонь можна пагасіць толькі казыным малаком“ і г. д.

Дык, як бачым, грамнічная сьвечка не прынясла асьветы цёмным людзям і не ўсьцярагла ад пярона, пажараў, хвароб і іншых няшчасцяў. Толькі разумна пастаўленая навука ў школе ў роднай мове, аразумелай для кожнага дзіцяці, можа даць пажаданую асьвету і асьцярогу, каб замест сьвечак і крыжоў рабіліся грамаадводны, так, як робяць загранічныя сяляне і каб, замест падкурваньня хворых, лядзіліся належным спосабам, тагды і хваробаў і іншых няшчасцяў будзе менш.

Дрэнную ўслугу робяць народу яшчэ тыя „дабрадзеі“, якія, замест разунай асьветы, прышчэпаюць да яго штундзістскія і іншыя сьектанскія дагматы з мэтай трымаць людзей далей у цёмнае і панаваць над імі. Людзі павінны такіх „вучыцеляў“ гнаць ад сябе.

ВЕСТКИ З КРАЮ.

Папы агітуюць.

(м. Луцкі, Дзвінненскага пав.).

Шось у Луцка по Аркаді Сьвіч. Хоць ён радзіўся на беларускай зямельцы, але Беларусь не прызнае, не прызнае так-жа і беларускага сьпіску кандыдатаў № 18. Колькі мае моцы і спрыту — пол гэты выдэе агітацыю за № 20 і сваім паракхіянам раздае расейскую літэратуру цэлымі кіпамі.

Не адстае ад такой „хрысьціянскай“ працы і пан Валескай царквы, Балай, які, дзякуючы аратарокай здольнасьці, мае пасьпех.

Працуюць гэтыя папы, бо... „у поце аблічча твайго, будзеш есьці хлеб твой“. Але наш Народ, працай якога жывуць гэтыя папы, скажа ім: ганьба, бо карысьці ад іх няма нашаму Народу.

Як агітуюцца да выбараў паны.

(в. Сичавічы, Маладэчанскага павету).

Вечарам 11 лютага, так а гадзіне 8—9, солтыс вёскі Сичавічы загадаў некааторым сяляннам прысьці на сход у справе падаткаў.

Сяляне зышліся. Солтыс пачаў гутарку, але не аб падатках, а пра выбары. Солтыс гаварыў аб першым нумары, наэмавачы яго нумарам „дробных рольнікаў“ і бедных. „Гэта, кажэ солтыс, наш кумар, каб нам далі зямлі і павыганялі ад нас асаднікаў“.

Усім прысутным солтыс гаварыў, каб галасавалі толькі за нумар 1. Напісаў пратакол, што на сходзе было 40 чалавек і ўсе згодны галасавалі за № 1. Але тутакі памскаму лёкаю і падлізніку не павяла, сяляне загаманілі: „тутакі няма 40, а ёсьць чалавек 16, ды і гэтыя ці згодныя галасавалі, як ты кажаш, бо твае „дробных рольнікі“ маюць на 1000 гектараў зямлі“. Але солтыс, які дастаў ад пана Янушоўскага бярэньня на хату, ды вучыцель польскай школы і Якуб Рудзь падпісалі пратакол. У канчатку солтыс голасам „начальства“ сказаў, што хто будзе працівіцца галасавалі за № 1, таго могуць арыштаваць. „Вам, кажэ солтыс, будзе тое, што вашым паслом“.

Дык воць, браты Беларусы, асьцярагайцеся гэтакіх дабрадзеяў, бо яны хочудь нас прадаць і стаць над нами з бізунамі, каб сяляне рабілі ім днём, а сабе ноччу. Ня слухайце іх, а сьмела галасуйце за свой родны № 18.

Качай.

Грамадзяне Беларусы!

(Письмо з Пружашчыны).

Мінулыя выбары 1922 году паказалі нам, што ня польскія саднялістыя, ня хлопскія „Вываленцы“ ня былі нашымі абаронцамі і амагарамі у Сойме, дык і спадаёмся, што яны больш нас не ашукаюць.

Але браты, сяляне і работнікі! Зразумейце-ж на гэты раз, што пасьпех нашага змаганьня і вызваленьня залежыць ад нас оамых, ад нашай арганізаванасьці і аб'яднаньня!

Толькі агульны выбарны фронт з іншымі пакрыўжанымі выбарным законам народнасьцямі — як украінцамі, немцамі і жьдамі, з каторымі мы ідэём на гэтыя выбары ў блёку пад № 18, даюць нам пасьпех і сілу, бо ён апраўдаў нашы надзеі і ў 1922 годзе, даўшы нам верны змагароў за нашы правы.

Памятаючы, што толькі ў супольным аб'яднаньні — сіла, заклікаем Цябе працоўны Беларускі Народ, усе, як адзін галасуйце толькі за праўдзвы Наш сьпісак пад № 18. Ня верце другім сьпіскам, якія выступаюць сабе, як беларускія, бо зьявілася вельмі многа розных ашукачаў, або несьведомых людзей, каторыя ня хочудь даць сабе адказу, што асобныя сьпіскі ад агульнага блёку няпольскіх народаў разаб'юць толькі галасы і ня пойдудь вам на карысьць.

Для змагара і палітычнага дзеяча мада таго, што ён може добра мысьліць, але треба умець высьці барацьбу, бо часта няўмелы прыцель зробіць горш ворага. Сьведасць і супольны фронт — вот вялікі залог пасьпеху, і хто ім ідзе, той стаіць на шляху, які выдэе да зьдэйсньня ідэалаў!

Яшчэ раз асьцэрагаем ад разьбіцьця нашых галасоў і заклікаем да галасаваньня на агульным сьпісак Блёку ня польскіх народаў № 18.

Сьведасць браты! На Вас ляжыць абавязак пастарацца, каб усе Беларусы, як кабаты, так і мужчыны ў дзень выбараў, ня глядзячы ні на якую пагоду ні на далёкую адлегласьць ад абадавых камісіяў, ішлі ўсе галасавалі, бо той, хто ня будзе галасавалі гэтым самым памагае нашым крыўдзіцелям, бо гэтакім чынам у чужынацў будзе балей галасоў і дзеля гэтага правядудь балей сваіх прадстаўнікоў.

Вы баршчыкі.

Прыклад сэвэстратарам.

Як ужо ведама, у кожнай воласьці ёсьць сэвэстратар, таксама і ў Касьцянеўскай воласьці, Вялейскага павету, ёсьць гэтакія птушачка. Лётала-лётала яна па вёсках воласьці, зьбіраючы падаткі, а на рэшце... запанела і асела ў памешчаньні воласьці, пасылаючы плацежнікам „паваланы“ зьяўляцца да яго самым. Гэта можа было-б і справядлівай у сэнсе сыску недамак; усё-ж такі, войт бліжэй і можа скараць спраўдзіць надужыцьцё ў падатку, але нашаму брату ў гэтым няма палёгкі, хоць і плацежнік сам прыносіць падатак, але ўсё роўна павінен плаціць залатоўку экзэкуцыйных, як быццам, сэвэстратар сам прыяжджа ў вёску.

Запанела птушачка, набралася гонару вялікага ўрадоўца. Чаго там ездзіць па мужыцкіх хатах і зьбіраць з іх падаткі. Ляпей няхай яны самі прыносяць яму ў воласьць, бо яго экзэкуцыйная залатоўка ўсёроўна ня высахне. Былі нават і такія выпадкі, што калі хто васьпорыць адносна выплаты экзэкуцыйных, тады на ратунак ідзе войт і таргуюцца, сколькі з яго ўзяць. Але так ці іначай, спагады нашаму брату няма і ён павінен заплаціць залатоўку, за 2 крокі ходу паперкі на падатак ад войтаўскага стала да сэвэстратарскага.

Воць які прыклад вам, сэвэстратары, другіх валасьцей. Па крайняй меры ботам здаравей і каўняру сушэй, а залатоўка будзе тая самая. Оіе.

Спэнтаньні на вёсцы.

(в. Путнікі, Маладэчанскага пав.).

На другі дзень Каляд у вёсцы Путніках Радашкаўскім гуртком В.І.Г. і К. быў пастаўлены спектакль пад рэжысэрствам С. Рабушкі. Адыгралі жарты Л. Родзевіча: „Зьбянтэжаны Саўка“, „Паславец“ і „Конскі партрэт“.

Спэтакль зрабіў вельмі вялікае ўражаньне на глядзельнікаў, якімі была запоўнена ўся сяля. Паміма таго, што нашы сяляне цяпер ня маюць ніякага заробтку, аддавалі на білет апошні злоты, каб пабыць на спектаклі, бо былі пэўны, што наша родная штука ня будзе ашукаствам для іх... Артысты хоць і гралі першы раз на сцэне, але кожны выпаўніў як найлепш сваю ролю...

Ад шырага сэрца, дзякую Вам, дарагія змагары нашае Вацькаўшчыны, што Вы не шкадуеце сваей мазольнай працы для свайго гаротнага люду. Жадаю лепшаго пасьпеху ў далейшай працы! Путнікаўскі.

Думкі...

(Голас з вёскі Маўчадзкае воласьці).

О, думкі! Смутныя, маўклівыя, калючыя, як голкі, вы колець у сэрца на ўсякім кроку, усякі дзень! У цёмнай хаце, на дарожным шляху, за малітвай у касцэле, ці царкве, у людзех і самоце, — вы поўзаеце сьвёння бізупына на маёй душы, то з кдумкам „волі“, то з кдумкам „зямлі“ і абманым характаром зьяеце ў вочы... Я знаю, нічога ня будзе! Абманце, прадасеце, паглыбіце яшчэ больш раны і счэзьнеце з рогатам... Вы запаўзылі вужом у кволае сэрца, кашыямі дурману падаеце ў хворую кроў, як сьвэдчэныя куманы, абнялі ўсяго мяне... Я баць вапу вялікую няшчырасць, заўзятую ваіну між сабою; вашыя вочы, поўныя маны і здрады, вашыя галасы галубыць і атручваюць грудзі... Але, гляньце! Грудзі мне рве праца і песня, зьяюць надзеі ў будучыню, у брата кветкай красуецца сьвядомасьць, кіпіць крыніцаю пачуцьцё змаганьня. А вы... На што гэтак страшна глядзіце, усе разам, у маю душу?.. І рагозаце і гамоніце так жудасна, як нясыдарпіма-жудасна вьне галодны вожук у цёмную ноч... Залатыя птушкі, чорныя птушкі! Што прынясьці, вы на крыльях? Ахвяры, стоги Беларуса, вобраз нязнанае волі, вобраз роднага краю, брата — му-

Выбаршчыкі-Беларусы, гэта адзіны сьпісак кандыдатаў у Сойм і Сэнат. 4 і 11 сакавіка, усе як адзін, ідэце да абадавых урнаў і аддайце за гэты сьпісак свой голас.

18

чаніка, лядзікі сьлёзы, сьветлы ідэал, — Беларусы?.. Каго асьмяялі, каго ўтапілі, каго раскрывалі? Адказвайце! Што прынясьці?.. Мо' сьветлае братэрства людзей, угоду з польскімі партыямі, аб'яднаньне з урадам і... адраджэньне Беларускага Народу чыстае і яснае, як сьмех дзіцяці, пры помачы палякаў? Думкі! Ня кратайце балюча сэрца, не тапчыце груба сьвятога пачуцьця да Вацькаўшчыны, не выкарыстоўвайце, як бяздушны тавар, маю душу на біржы мандатаў!

Я хачу знаць праўду, — адкажывайце. Чаму на зямлі маёй, брат мой Паляк, — кобэндэ, урадовец, вучыцель, сяляннін — асаднік — цураюцца мяне, як чужынца, топчудь у грязь? Чаму зьдэкуеца над тым, чаму я малюся, кляне ўсё, што люблю, прадае тое, што мне дорага?.. Вы кажэце, што ўсе беларускія партыі па прыкладу Умястоўскага — Паўлюкевіча, рана ці позна здрадзяць, пойдудь на угоду і пачаудь у польскім моры?.. Вы кажэце, што павадары беларусаў, у Блёку Нацыял. Меншасцяў, Рагуля і Ярамч, — запрадаліся жыдоўскай буржуазіі і прадаюць маю душу за злоты? Што дзельчы-беларусы гэта, — альбо ўгадоўцы — скурнікі, альбо камуністы? Упамінаюцца байка аб тым, што калі пойдзеш у права — воўк зьесьць, калі ўлева, — галоднай сьмерцьцю памреш, калі проста, дык будзеш забіты... Думкі! Я ня веру вашаму шэпту, цудоўным вачом, што грэюць і колюць. Я веру ў свой оок, у людскія сьлёзы, у тую адраджэнюкую працу, што ўжо ёсьць на ніве грамадзянскай. Народ шукае праўды, мне думаецца, што голас сялянства павінен быць за Блёк Нацыянальных Меншасцяў, дзе, як і ў 1922 г., апроч пакрыўжаных, нікога няма, а ідэі яго моцныя і жыцьцёвыя. Нельга браць скрайнасьць, якою была б. грамада, нельга ісьці і ў другую скрайнасьць — у блёк супрацоўніцтва з урадам. Пасярод дзьвех скрайнасьцяў стаіць, як маяк, Блёк Нацыял. Меншасцяў і асьвячае сялянскую дарогі. На гэты свет тра' ісьці і верны, што браты — Павадары маглі мыльцца, могуць і цяпер мыльцца ў поглядах на спосабы змаганьня за лёс Вацькаўшчыны, але яны, ніколі, ні думкай, ні сэрцам, нікому не прадавалі народ; ішлі, — куды зналі, любілі, — як маглі. Гэта — самае гаюўнае, і я ў гэта веру. А тады, дарма вы, думкі братэрства і ўгоды і думкі, за якія народ ужо заплаціў сьлязьмі і ахвярамі, у голыя душы падалі голаву, як чэрві тымце хворае мейсца і вобразам характара і смутку сьвёціце ў вочы.

П. К.

Куток сатыры і сьмеху.

Радаслоўная Яні Станкеўчына.

Янка Станкеўчык нядаўна пакінуў беларускую веру ды прыняў ішную.

У новай мэтрыцы яго запісалі гэтак: „Янэк“ Станкеўчык місьюгіна, хрышчоны сын буйшага акцыянага ўрадоўца Франука Умястоўскага, унучак конекага фэльчара Арсьенья Паўлюкевіча.

„Набраўся розуму“.

Паўлюкевіч адказаўся ад адрьятага кіраўніцтва ў сваіх дэфэнзўных экспозытурах ды перайшоў да кіраўніцтва з-за плеч іншых. Так сказаць, набраўся розуму. Панімаеце-лі, буду рабіць тое самае і ня буду за сваю працу адказным! Адказным будзе той, хто называецца старым цюцкам, гэта — дзядзька Тодар.

Цікава тут тое, што гэтая Паўлюкевічаўская штучка здарылася пасля таго, як пабыў Паўлюкевіч у Варшаве. Відаць, што атрымаў новыя інструкцыі.

Сяляне-Беларусы! Памятайце, што сьпісак, за каторы вы павіны галасваць на выбарах у Сойм і Сэнат мае

№ 18

Гаспадарскі адзел.

Работы ў садзе вясной.

Хто мае сад, той павінен ужо з самай вясны падумаць аб тым, каб дрэвы ачмысьціць і на карміць. Калі каля не карміць, дык ён і рабіць ня будзе; гэтак сама і з дрэвамі: калі іх не дакармім, то яны—або саўсім радзіць ня будуць, або фрукты будуць дробныя і ў плямах.

На старых дрэвах треба пераглядаць кароны, ці не загустылі, дзеля таго, што фрукты тады толькі добрыя будуць, калі сонца ўсе галіны будзе роўна асьвятляць. Дзеля гэтай работы бяром вострую ручную сідку і там, дзе загуста, выразаем перш тыя галіны, каторыя заходзяць адна на другую і трупца. Адпільваем асьпярожна каля самага пня, перш зверху, да канца. Лішне старыя галіны, на каторых пасянікі маладыя растуць, а яны самі ўжо маленечкія фрукты даюць, зрэзваем па тое месца, дзе пасянікі растуць, гэта будзе адмадажываньне дрэў, значыць, са старых мы зробім ішоў маладыя. Рану треба выгладзіць нажом і замазаць, або замаляваць густой пакоснай фарбай, можна і смалой. Калі на адным дрэве треба надта многа зрэзваць, то перш прыводзім у парадак адну палову дрэва, а другую—на другі год, каб дрэва лішне не аслабіць. Абрэзваць дрэвы можна толькі пакуль пучкі яшчэ не распусьціліся.

Абрэзваўшы, што было лішняга з галін, треба дубовым ножыкам ачмысьціць усе галінкі з моху дачыста; мох выцягае сок з дрэў, і менш сокаў прыходзіцца на долю дрэва і яно горш расьце. Залезьнаю скарачкаю, падобнаю да матыкі, што да капаньня бульбы, треба на пні аскараць усю старую кару, але толькі вьверху, не да жывога. Пад карою ўояляжкі жукі і матылькі складаюць яечкі і падаюць ліст на дрэве. З карою мы разам выкідаем і яечкі; найбольш іх у тым мейсцы, дзе сука ад пня адходзіць і там треба найчысьцей аскараць кару.

Калі скончылі з гэтай работай, бярем вапну на палову з глінай, разьмешваем з вадою, прыбавіўшы восьмую часць попелу і чацьвертую часць юшкі з гною. Мазком з рагожы мажам дрэва там, дзе мы яго скарабілі. Гэтым мы

забіваем усе яечкі, якія яшчэ асталіся. Тады дрэвы выглядаюць, як прыбраныя да шлюбам маладыя.

Часта бывае, што дрэва родзіць добрыя вялікія яблыкі і грушы, а пасяля на іх зьяўляюцца чорныя плямы, фрукты трэскаюцца і гніюць. Каб гэтага ня было, треба ўзяць 1¼ фунту кунарвасу, распусьціць яго ў вядры вады, ляпей, завязьшы ў рызнічку і завесіўшы ў вадзе, побач, у другім вядры распусьціць фунт вапны; пасяля ўсё разам мяшаць і прыбуляюць яшчэ вядры са два вяды. Добра прыбавіць яшчэ крыху цукру, бо талы гэтая мешаніна можа дэвіць колькі стаіць і ня поועцца. Пасяля, гэтай мешанінай треба апрыскаць усе дрэвы. Дзеля гэтага треба мець асобую прыладу для апрыскваньня. Найтаней аходзіцца гумілястэкавая кішка, адзін канец каторай устаўляем у пасудзіну з вадой, а праз другі—апрыскаем усё дрэва, треба толькі, каб пасудзіна з вадой асталася вышэй, так — у рост чалавека. Апрыскаваць треба першы раз, як пучкі яшчэ не распусьціліся; другі раз — як дрэва перацвіло і ўжо завязаліся маленечкія яблычкі, ці грушкі, і трэці раз — у пачатку лішня.

Сьліўкі ня любяць, каб іх абразаць, таму на сьлівах выразваем толькі сухія сукі; скарабаць і бяліць треба таксама-як і грушы.

Калі ўжо ачышчаны дрэвы, треба ім даць есьці. Зямля пад дрэвамі павінна быць узарана, ці перакопана і вясной даём трохі гною. Найлепшы гной—кампост, значыць гной з сьметнікі. Пасыпаць гной треба на зямлі ў тым мейсцы, дзе галіны канчаюцца, і перакапаць з зямлёй. Калі няма гэтага гною, дык треба куціць штучнага. На адно 20 гадовае дрэва даецца ½ фунта чылійскай сялетры. Другая, французская рэцэпта, радзіць: 1¼ ф. калійнай солі (тама-соўкі), 1¼ ф. калініту і ½ ф. сялетры; усё распынаецца каля дрэва і перакапываецца.

Можна паліваць дрэва юшкай з гною ў тым мейсцы, дзе канчаецца карона, робяць дзіры і туды наліваюць гнаўку. На добрай зямлі можна адзін раз на два гады даваць пад дрэвы гной, а на блэгой—кожны год.

Як усё гэта зробім акуратна, дрэвы будуць добра расьці і шмат радзіць.